

GIÁ BÁN	
ĐƠN-PALE	ĐƠN-QUỐC
Một năm: 1.000	1.000
Một tháng: 1.000	1.000
Một tuần: 1.000	1.000

TIENG-DAN

Chức vụ kiêm thủ thư
HỒNH - TUOC - KHUAT

Trần Đình-Phẩm

LA VOIX DU PEUPLE

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Đang Đăng-Ba, Huế
Giấy phép số 10
Sở thú: TIENG-DAN - HUE

Xem đồ làm mà
biết tay thợ, đọc
quyển sách mà biết
được người làm.

MUỐN GIẤY NGƯỜI, TRƯỚC PHẢI GIẤY MÌNH ĐÃ

Nhà xiêu cửa sập, không tự sửa được mà nói chuyện lâu dài kiến trúc, thì ai cũng cho là lời nói ngông; nhưc đầu đau bụng, không tự chữa lấy mà nói chuyện thuốc thánh phương thần, thì ai không cho là câu nói nhảm. Sao vậy? Vì mình không làm mà bày cho người ta làm, thì người ta không tin.

Nghề làm sách cũng vậy. Thuở nay, những người làm sách, vô luận bậc nào, đã làm ra quyển sách mà xuất bản lưu hành, tức là có ý truyền bá cho được lâu dài, để cho người đời, hoặc theo tư tưởng của mình, hoặc học theo văn chương của mình. Nói tóm lại một câu là có ý giấy người vậy.

Tư tưởng « muốn giấy người » đó, theo như câu ông Mạnh-tử nói « đều đáng lo như cho người đời không có cái gì hại hơn là muốn làm thầy người » (人之患在好为人师), thì có hại. Song cứ như lời một ông hiền-triết khác nói: « Tôi chỉ giấy người đời hơn tôi », thì đều có cũng không hại lắm. Tuy nhiên, có một điều cần yếu thiết thực hơn cả mà những nhà trước thuật phải nên chú ý là: « Muốn giấy người, trước phải giấy mình ».

Ta thử xem các nhà trước thuật đồng lấy xưa nay, đạo đức đã cao, học thức lại rộng, mà làm một quyển sách gì thì trước khi ra đời, khảo cứu rất tinh tường, lời lẽ rất xác đáng. Muốn làm sư thì trước phải học sư; muốn làm sách cách trí thì trước phải học cách trí; muốn xuất bản một quyển thì thì mình cũng phải thạo nghề làm in; muốn xuất bản một quyển tưởng thì trước mình phải rành nghề in. Làm sách như vậy, quyển sách mới có giá trị, mới được người đời hoan nghinh, là vì người làm sách có tư cách làm sách, có đủ giá trị cho người đời tin phục trước khi quyển sách ra đời vậy.

Nước ta ngày xưa không có bản in, mà có in thì khác bản gỗ, rất là phiền phức. Trừ số in nhà nước, ngoài ra cá nhân cũng thường có xuất bản, như sách « Gia đình chí » của ông Trịnh-hoài-Đức, « Việt sử cương-giam » của ông Nguyễn-Thống, « Việt sử ca » (không rõ của ai), cũng những tập văn tập thư của các ông văn nhân khác. Vì sự in sách không tiện nên học giả không lưu

lâm về đường trước thuật. Đó là một điều khuyết điểm trong nước, làm cho đường tư tưởng truyền bá phải chậm trễ, học giới không được mở mang rộng rãi; thật là một sự không may cho dân tộc ta. Song có một điều ta nên biết, là phạm những sách đã xuất bản, hay do tay người viết mà còn lưu truyền lại, (trừ ra một thứ văn khoa - cử trường ốc thì không kể), thời đều xuất tự các tay danh nhân cả, những phương vô học đã đối không khi nào xuất bản được quyền sách nào. Vì thế nên những sách lưu hành, dầu là đồ thi văn vô dụng, nhưng cũng có ít nhiều công phu, chứ không phải toàn là rơm rác cặn bã cả. Nói thế không phải hồi hộ mấy ông trước thuật xưa, song cốt nói làm sách có công phu chưa chút, không phải dễ dàng khinh suất vậy.

Từ vài mươi năm nay, ta bỏ lối học chữ Hán mà xoay qua lối học tiếng mẹ đẻ. Đã là tiếng mẹ đẻ, thì ai cũng biết nói, không phải học tập khó khăn như chữ Hán ngày trước. Già đi mấy hoạt bản đã sâu, nhà in lại nhiều, nên đường trước thuật cũng thành dễ dàng hơn ngày trước nhiều. Vì thế mà những « làm sách giấy người » bỗng không mà xuất hiện trong xã - hội ta, một ngày một nhiều. Tự trung, những nhà Hán học uyên bác, Tây học tinh thông, cùng những kẻ học thức lịch duyệt, đem sở đắc của mình mà làm ra sách vở để du nhập cho người mình những tư tưởng mới, học thuật hay, không phải là không có, song chỉ được một số rất ít. Lan sinh trong cổ, cá bố đồ của, cũng khó bề mở mang phát đạt được. Ngoài ra, phần nhiều là những hạng « không lo giấy mình mà lo giấy người »! (đây là không kể hạng chỉ có mục đích « vẽ xu », chỉ chăm lo mình mà không tưởng đến sự hại người). Tiếng mẹ đẻ đã không cần chỉ học tập, mà lối làm văn cũng không phải gắng gỏi nghiên cứu; thứ hồi học văn kiến thức trong cái não trống không kia, thì quét cào cả ngày, không gặp được mấy tờ sợi tóc, thứ hồi tinh trong trong xã-hội, thì mất lóa lai điếc như đứng trong mây lơ lửng mờ. Thế mà gặp đầu nói đó, thấy chỉ viết này, chẳng khác con khỉu lu lo trong rừng xanh, của họ ngang dọc trên giấy trắng! Vào tai ra miệng

PHÉP NUÔI LỢN

(Trích trong sách « Phép nuôi lợn » của ông thủ-y Nguyễn-trung-Trữ)

Chuồng lợn

Chuồng lợn phải để xa nhà ở, và đừng làm ở đầu hướng gió, để mùi hơi bốc khỏi bay sang những vùng chung quanh. Hướng chuồng lợn nên xoay về phía Đông cho khô ráo và sáng sủa.

Ở dưới đất, nếu lót gạch được thì tốt; có lót gạch, phải để hơi bốc cho nước tiểu có đường chảy ra ngoài. Nếu không đủ tiền lát gạch, thì phải lấy gạch vụn đổ xuống đất mà nên cho thật kỹ.

Bốn mặt chuồng làm bằng ván gỗ, hoặc lấy những cây nhỏ đóng xuống đất để cao độ một thước 20 phân, cho bốn mặt đều kín cũng được. Mái chuồng lợp tranh cũng tốt.

Nếu có tiền xây chuồng lợn toàn bằng gạch cả, thì không gì bằng. Song ở dưới đất và ở bốn phía trong tường không nên làm toàn bằng xi-măng, vì như thế về mùa đông rét quá, lợn chịu không nổi.

Tường để ngăn những chuồng lợn riêng ra cũng phải cho cao 1m, 20 và làm dày độ 15 hoặc 20 phân. Những ngăn chuồng dùng để nhốt lợn được cần phải làm thực chắc chắn; nếu không nên để cao 1m, 50, mà bề dày ít ra cũng phải cho 20 phân mới đủ.

Mỗi cái chuồng lợn nên làm rộng 2m và dài 2m50 để đủ nhốt hai con lợn. Nếu nuôi ít lợn thì chỉ nên làm một dãy chuồng. Khi nào nuôi nhiều phải làm hai dãy hai bên, còn ở giữa để một lối đi rộng 1m, 40.

Trong chuồng lợn thì chỗ nằm nghỉ nên để ở tận phía trong; mùa rét phải có rơm rạ cho lợn nằm, còn mùa hè chỉ để một mảnh ván cho nó nằm cũng đủ.

Máng ăn nên để ở phía ngoài, cái máng ăn đó phải để thế nào cho người đứng ở ngoài cũng có thể đổ cháo vào cho lợn ăn được, chứ nên

dầu Sô duôi Ngô, khiến những người hữu tâm trông thấy mà đau lòng. Không phải nguy cho nhân tâm thế đạo sao?

Ồi! đều hay mình đã làm được mà sau mới trông cho kẻ khác, đều dở mình không phạm đến mà sau mới trách đến người ta. Như vậy, người ta với tin phục được. Ở đời việc gì cũng thế, mà như là nghề làm sách, là một cách truyền bá để giấy người. Chớ như khuyên người phải cần kiệm mà tự mình thì chơi bời xa xỉ; mắng người ta là tham nhũng mà mình thì đã dối gian tham; tự cách không đáng một đồng xu, học văn không đầy nửa năm, mà viết ra trên giấy thì mông trời chưỡi đất, chệch đi liến, cười ông bà, không còn ai là người vừa mắt! Như thế thì còn nghĩa lý gì?

Ký giả viết bài này, không công kích riêng gì ai, chỉ trông anh em đồng bào ai mà muốn làm sách giấy người, thời trước phải tự giấy lấy mình đã.

X. T. T.

CHUYÊN HAY

NGƯỜI VĂN-MINH MÀ CỨNG CÒN CÓ THỜI ĐÚT LÓT SAO?

Vô tuyến điện 6 Septembre 1929 có nói một người nghị viên Nhật, là ông Seikuro Tsutsumi, bị sở cảnh sát Đông kinh bắt về tội hối lộ quan trường. Ông có dặt cho các viên chức coi việc làm huy chương 30000 yên để được thưởng hội tinh hạng ba.

Người Nhật nghe đã văn minh mà còn có câu chuyện hối lộ là một chuyện lạ. Nhưng cảnh sát bắt một người hội - viên về tội hối lộ thì cảnh sát rõ là văn minh. Người Anam thấy được huy chương cũng nhiều, có lẽ cũng có người như ông nghị viên Tsutsumi trên.

Có lẽ như thế chăng?

H. C.

phải vào lợn nơi thì có khi nguy hiểm.

Phải năng dọn phân ở trong chuồng cho khỏi có mùi hôi hám! Ta nên biết rằng: lợn bản là loài ta bắt nó phải như vậy. Nếu ta trông nom nó cho sạch sẽ, thì nó cũng biết ăn ở sạch như các giống vật khác vậy. Ta hãy coi thế này đủ rõ: về mùa hè, nếu có sân nước sạch thì nó cũng thích tắm luôn. Còn như khi nào nó được nằm vào rơm rạ sạch để ở tận phía trong chuồng, thì nó thường chạy ra phía ngoài, cho xa hẳn chỗ nằm.

Nuôi lợn cốt đừng để nó bị lạnh hay nóng quá. Về mùa rét phải có rơm-rạ cho nó được ấm áp. Chung quanh chuồng lợn, nên trồng cây cối cho có bóng mát. Như có sân nước về mùa hè nên cho nó tắm cũng tốt. Và lại bao giờ cũng nên để nó được yên-tĩnh thì nó mới ngủ được nhiều; nếu nó ngủ được nhiều, tức là mau béo.

Ở những chuồng lợn đẻ và chuồng lợn con, nếu có một cái sân rộng để cho lợn mẹ và lợn con có thể hoạt động được nhiều, thì nó ăn mới khỏe.

Trong những chuồng lợn, phải để riêng vài ngăn rộng rãi (rộng 3m dài 4m) để khi nào lợn đẻ sẽ nhốt nó vào đó. Trước khi lợn đẻ phải quét dọn mấy ngăn ấy cho sạch-thiết, rồi rải rơm rạ sạch cho nó nằm. Đến khi không dùng nữa, phải quét dọn thực sạch sẽ, để lần sau dùng cho tiện.

Ở những chỗ nuôi nhiều lợn, còn phải có vài ngăn để khám xét những lợn mới mua về. Mấy ngăn đó phải để riêng hẳn ra một nơi xa; bao nhiêu lợn mới mua về, phải nhốt riêng ra đó trong 10 hôm; nếu nó không có bệnh gì, thì đem thả nó vào với đàn lợn cũ.

SÁCH MỚI XUẤT-BẢN

Bản - báo có trích những chuyện - vui có thú vị đáng trong Tiếng-dân mà in thành sách giấy 38 trang giá 0\$00

Ngài nào muốn mua xin hỏi tại bán-báo và các nhà đại lý của bán-báo.

FAN-FAN

Thăm mộ mẹ

Dâng hoa trước mộ ngàn ngor hân,
Con trẻ chân thành giải tấm son.
Một kiếp ghi xương công dưỡng dục,

Hai vai nặng gánh nợ vương trôn.
Chầu lư nhớ mẹ buồn hoa cỏ,
Đêm nguyệt thương đời tử nước non.

Bàng tuối gửi thân vào cuộc thế,
Cánh đời đau khổ mắt trông mòn.

Thôn-nữ Việt-an

Đêm thu nhớ bạn

Chiếc bóng phồng vẩn lãng ngậm

Thăm lan dạo gót thềm thơ người.

Mơng mệnh giới đất hân man mác,

Lặn dần non sông bước lạc loài.

Trăng giọi ao thu làn biếc ngậm,

Gió lay cành bạch lá vàng rơi.

Bạn lan người ngọc dấu xa vắng?

Hồ lệ bên lòng tôi chứa vơi.

Thôn-nữ Việt-an

Chứa vơi giọt lệ khóc non sông,

Vấy khắp miền nam thắm Nhị-Nùng.

Giời bề mặt mùng thơ nhàn mãi,

Có cây hữu hảo nói không cùng?

Ba thu tang hải đời thay đổi,

Một giấc phù sinh mộng bập bùng.

Vắng vặc vắng trăng soi lối cũ,

Thề xưa ghi nhớ một lời chung.

Thôn-nữ Việt-an

THẾ GIỚI THỜI ĐAM

PHONG TRÀO PHA-XÍT

Ở các liệt-quốc Âu-Mỹ, các nhà đương cục đang cảm tình kích thích mà cai quản nhân dân: về giáo dục thì lấy cảm tình làm phương pháp mà chung đúc nên cái óc tôn sùng kẻ thống trị; về luân - lý thì tán dương cái lòng nhân từ hảo, cái tự do « tình thân » - không, để mê hoặc quần chúng. Sao thế? Vì quyền-lợi của chính phủ bản chất xung đột với quyền lợi nhân-dân, nếu lấy lý tính mà cai quản thì sao cho khỏi khước lòng công phần. Dùng lý - tính làm cho người phục tùng không được, thì phải dùng một phương pháp cái căn cứ vào những biến tượng không lường trên trời xanh mà không dựa vào gì đến thực tế vậy.

Nhưng, khôn nổi! Đám mù buôi mai gặp phải đường quang thì tất tiêu tán; trong dân gian, lý tính dễ bị cảm tình u ám đến bực nào, rồi một ngày kia chân lý cũng sẽ hiển hiện ra mà đã phá cái lòng tin phục sai lầm xưa nay. Những việc như thế đã từng xảy ra luôn. Trong những trường hợp khẩn cấp, kẻ thống trị mất lòng tin nhiệm của nhân dân, tức nhiên phải xoay sở ngược xuôi mà duy trì quyền lực của họ lại. Vì thế, họ mới trao chính quyền cho giai cấp tiền tư bản. Giai cấp này xưa nay ngoài mồm vẫn tự do, bình-dẳng rầm rộ, nên đối với nhân-dân cũng còn ảnh hưởng ít nhiều. Nhân-dân ban đầu chưa biết chính phủ tiền tư-bản thành-lập sau ra thế nào, nên chưa chịu hy vọng, phản kháng lực vì thế mà tiêu một lần. Đến khi chính phủ rõ mặt là làm kẻ thù hành cho các nhà tư bản, nhân-dân mới nổi lên phản đối, thì thế lực không còn gì nữa, rồi cái luồng gió phản động nhân thế mới thổi mạnh lên. Đó là nguyên-nhân và chân tướng của chế độ Pha-xít.

Ở Ý-dại-lợi, chính phủ Mussolini ra mặt tàn bạo, công nhiên tự mệnh mình là pha-xít. Còn ở Ba-lan, An-ba-ny, Nam-tu-lạp-phu, Áo-dại-lợi, Bồ-gia-lợi, Tây-ban-nha, Lạp-đao-Uyên chính-phủ trên danh hiệu thì nào cộng-hòa, nào lập-hiến, nhưng cứ sự thực thì cũng về tay bọn pha-xít cả (Ái mà cộng-hòa với phát-xít, như trên đã nói, thì chỉ khác nhau một tí về đường thủ-đoạn thôi; một bên thì dùng cảm tình và những chữ tự-do, bình-dẳng không mà mê hoặc; một bên thì thẳng tay dùng vũ-lực mà đàn áp; thực ra thời không khác nhau bao nhiêu).

Phong trào pha-xít ở Ý đại-Lợi trước đã bàn rồi. Bài này xin bàn về phong trào pha-xít ở các nước khác.

Ở Áo-dại-Lợi, gần đây hào giới xã-hội chủ-nghĩa có đảng nhiều bài nói về cách tổ-chức và cái đã làm của bọn pha-xít. Bọn pha-xít có tổ-chức quân-đội bí mật gọi là Heimwehren, dự-bị sẵn sàng đợi đến khi có cơ-hội thì gây nên chiến tranh. Hồi 1928, Ý - đại-Lợi xâm chiếm An - ba - ny (Ahmed Zogou vua An-ba-ny, là người tay chân của Mussolini), giao-thiệp Ý-Nam (Ý-dại-Lợi và Nam-tu-lạp-phu) rất rắc rối, xuýt nữa sinh ra chiến hạ. Đảng pha-xít Áo, đứng đóm bên cạnh ngày đêm mong cho Ý-Nam khởi-bán để mình được dịp ra tay. Họ định rằng họ sẽ tập-trung quân-đội pha-xít về miền biên giới Nam-tu, để quân Ý và quân Hung (pha-xít) di ngang địa hạt Áo, được chiếm địa vị tốt mà tấn công quân Nam-tu. Đoàn, quân đội Ý sẽ giúp đánh pha-xít Áo mà đồ-sát thợ thuyền và bản nông. Về sau, những lời dự đoán của đảng pha-xít không đúng, nhưng cái chi họ vẫn không vì đó mà tòa-chiết chốt nào. Họ vẫn thần tượng thế lực để chờ cơ-hội, đã có thủ-tướng Mgr Seipel ủng-hò về mặt chính-trị, lại được các nhà tư-bản, tài phiệt giúp tài-chính cho, thì lao-động vận động mạnh liệt thế nào, đảng pha-xít cũng không sợ gì thất bại! Điều kỳ đáng hoài nghi lắm, nhưng thuộc về tương lai, ta không thể đoán định cho xác thực.

Ở Tây-ban-nha, mấy lâu, tướng lĩnh Primo de Rivera thân chủ quyền vào tay mình, thì hành chính sách hà ngược tàn khốc. Lao-động, nông dân, tuy phải im lặng nhất thời, nhưng không phải là bị đến tòa luôn đầu. Năm nay, học-sinh Cao-dẳng học đường bãi khóa và vận động đánh đổ chính phủ, phong trào bùng nổ một hồi rồi lại phải khuất. Áo Rivera thấy thế, « hừ » sẽ lập hiến pháp mới. Hiến pháp mới này đã ra đời, nội dung xem rất tân kỳ. Quyền hành chính ủy cho chính phủ, do quốc vương (chủ tịch) và các bộ trưởng tổ chức; chính phủ không chịu trách nhiệm đối với nghị-hội. Quyền lập pháp ủy cho một nghị-hội; nghị-viên một phần nữa do phổ thông tuyển cử ra, 30 người do quốc vương chỉ phái và được nhiệm kỳ vĩnh viễn, còn bao nhiêu thì do những cơ quan Chức nghiệp hoặc Giai cấp cử ra; nghị-viên không có quyền chất vấn chính phủ, chỉ được « trần tị » những điều những tệ cùng quốc vương, nhưng những lời trần tị ấy, phải để lên Quốc gia hội đồng (gồm thái tử, thái tử, giáo chủ, các nhà quân chính, tài phiệt v. v.) xét xử. Hiến pháp này thật là xưa nay có (Xem qua trường nhĩ cuối cật nhĩ)

pho mà lại đây, vậy sao anh không
hãy nhờ mấy lời đối phó với bà
ta bữa trước là gặp ai hỏi mấy, m
cứ câu trước bằng: Tôi là m
đưa trẻ con không biết chữ. Nh
tin tức nó kìa, là cứ theo lời nh
người làm việc trong nhà báo
nói cho tôi nghe mà tôi thuật l
thôi, không biết là ở đâu làm v
hag là mục quảng cáo. Tôi kh
nhờ cho rõ ràng! hoặc giả tr
khoảng quảng cáo có dấu ấy c
không biết chừng v.v. Mấy c
mà nói thì người ta nghe không
ngiht, tìm trong Tân báo mà kh
thấy tự nhiên người ta tìm đến m
Quảng cáo. . . Trong lúc nói ch
NHẬT TU đã mang đôi chân g
bạn ta nhường cho An-Cần c
gọi trước rồi ra đi. Bạn ta lại
thêm mấy câu: Như cơ mỗi m
gi, phải mau mau trở về mà
cáo cho ta biết. Còn như không
gi thì chừng hai giờ trước đ
hồ phải trở lại đây; tao sẽ
cho mày một bộ đồ mặc và c
cần mậy phải đi một nơi nọ.

(Còn nữa)

CREDIT FONCIER DE L'INDOCHINE

(BÔNG-PHÁP-ĐỊA-ỐC-NGÂN-HÀNG)

Cho vay

Cầm nhà đất
Cầm đồn điền
Lâm nhà
Tận nhà tận đồn điền

Giá góp từng tháng sát gần sát lãi, như góp bộ giá từng năm, từ MỘT đến NĂM năm.

Lãi rất nhẹ - Cách trả dễ dàng.

Hàng-Biệt có nhận về các khoản nhà giá thành rất hạ

XIN HỒI THẺ LỆ TẠI:

HA NOI - Hội Sở Bán Hộ 69 phố Francis Garatier
TOURANE - Maitre PHAN-CAO-ĐOÀN,
Lạc-Sự kiêm Quản-Lý Văn Khố tại Tòa Án

hàng-lòng mà câu chuyện có lý trường phải còn lời thôi. . .

Biết chuyện lại cảo

L. T. S. Câu chuyện báo chí đăng trong tuần qua thường hay sinh sự rắc rối, không phải là không phải. Xét cái nguyên nhân, thì một là tại làng không biết thuyên xữ với nhau, hai là quan không chịu làm cách trực tiếp, nên bọn tư vị và sinh sự mới nhào ra mà gây ra sự kèn kiêu đánh xe. Nếu quan trên thì hành một cách minh bạch đàng dẽ và quả quyết thì mới có thể trừ cái tai này được.

Vì như làng họ khuyết lý trường, thì trước ngày báo chí lại là mười ngày, tức cho làng họ phải nhóm viên hào cùng dân mà chọn người đứng chỉ, rồi làm biên bản ký tên minh bạch, một mặt thì trình lên quan, một mặt thì niêm yết cho đồng dân biết. Ai có kèn kiêu gì chỉ bọn trong ba ngày sau khi niêm yết. Nhưng kèn kiêu thì phải có lý do đích thực mới xét, sau cái hay lý do đưa ra thì nhất thiết bác khước cả. (Thường thấy các làng đến ngày quan về báo chí mới niêm yết những tên đáng că, thật là trái lý). Đến ngày cử thì trong làng họ tìm cho dân được từ 5. Như thế trong mấy người ấy, ai hơn ai là được. Nếu rồi mà không được quá ba thì tính chung trong 3 người đó, thêm lại lần thứ hai, ai hơn ai là được. Không lời thời gì nữa. Một làng như thế mấy làng khác thấy vậy làm theo, tự nhiên cái thói dân theo quý rợ một ngày một giảm đi. Người xưa có câu: «Thiên hạ vô sự, lại bọn họ quý rợ, 天下無事庸人擾之耳».

Mấy nhà không nhàn nhai sao?

(TAM-KY)

Cái nợ Tiền-Long !!!

Về câu chuyện «Tiền-Long Thương-Đoàn», gần đây báo chí có tiếp được nhiều bài lại cho đại ý như nhau, không sao đáng kể được; đây có bài thứ dưới này có hơi mới nên xin đăng lên đây để bà con rõ.

L. T. S.

Nhơn bữa 30-8-29 ông C. đến nhà ông Trương-Nhượng để đòi nợ Tiền-Long, vì ông N. làm đầu tích có người mất nợ. Nghe đầu bữa đó đi đôi 6, 7 chỗ, lời dân chủ mắt mọt phải trả tất cả nợ, và phải phạt thêm \$300 nữa.

Lại trong một cái phố thấy 5,6 ông đầu tích đương ngồi than thở bàn luận cũng nhau, như sau này:

«Khí đầu chúng ta chơi họ C. Trương, chỉ tin một quyền điều lệ của ông Trần-quang-Đoàn làm ra, đóng một cho vay hai, giúp đỡ cho con nhà thiếu vốn buôn, và lại nói có hai chính phủ chứng, vậy nên ai cũng rần rần mà chơi cho nhiều tích.

Đến sau thấy các báo chương nói rằng ông Trần-quang-Đoàn chính là ông Trần-quang - luy trước đã làm sụp hội lạc - luy trước ở Hà - nội. từ đó ai nghe đến tên Trần-quang-Huy cũng rùng

minh sốn óc, vì thế mà ông khó bề kiếm. . . được. Ông bèn đổi tên là Trần-quang-Đoàn. Tiếp đó lại thấy ông Trần-quang-Huy bị phạt 1000\$ vì tội lập hội không xin phép Chính phủ. Từ đó nên lòng người hơi rùng-rộng một ít, nhưng cũng còn một số người tin nữa.

Sau ông Trần-quang-Huy lại ra một tờ giấy tạm cho vay một trong 2 tháng, kể từ 22 Mai. Câu sau có nói hết hạng 2 tuồng thì đóng một vay hai như thường. Vừa hết hạn, ông lại ra một điều lệ nói cho vay một tuồng. Câu sau ông nói rằng, ai đây đủ gia sản thì cho vay gấp 5, 10, 15, 20 cũng được. Cách li bữa thấy nhà Đại-lý T. L. yết cử cho vay một mà thôi.

Đến ngày 1-8-29 ông Lê-dinh-Dy (thời làm Đại-lý T. L.; ông Chánh Đông tổng Chiên-Bàn là Đinh-Khai lên thế. Ông Khai lại ra Falfou dem ông C. về đòi nợ, trả đã có nhiều, mà lại bị phạt nữa, chơi họ dễ kiếm vốn buôn, ai hay chơi họ rồi phải bán gia sản !!! nghĩ có buồn không?

Một người Tam-ký lại cảo

(THANG-BINH)

Xét nhà

Hôm 3-9-29, quan phủ và thầy thông, thầy địa cùng sáu người (thành) đến xét nhà ông Võ-mạnh-Phát ở chợ Hưng Thạnh.

Cũng trong ngày đó quan lý trưởng ra chợ Phước - Âm xét nhà cậu Nguyễn - Hiền (con ông Kiêm-Biến, có vào Nam - kỳ kiếm nghề làm ăn). Cậu Hiền bị bắt giải về nhà giam nằm sáu ngày.

Luôn trong một ngày kỳ quan đến xét nhà ông Trùm - Bôn và ông Ngô-Xuân ở làng Hà-lam.

Cách ngày bữa sau quan cho đòi mấy người bị xét nhà lên khai rồi cho về.

QUI-NHON

Xét nhà và bắt người

Hôm 4 Septembre 1929, lúc 5 giờ chiều, ông C. và viên Bang-lá Qui-nhon đến xét nhà ông Trần-trọng-Cơ. Lúc ấy ông Cơ không ở nhà. Khi ông về thì ông C. và viên Bang-lá đi xét xong đi về rồi, ông liền đến số Cẩm-hội. . . Rút cục ông Cơ hiện bị bắt giam.

tiết chuyện lại cảo

PHÚ-YÊN

(TUY-HÓA)

Xét nhà bị bắt

Ngày 29 Jullie, quan Phủ và hai tên lính đến xét nhà Hòa - hưng và nhà Hòa-thái.

Qua ngày 2 Août, quan An, quan

Phủ, quan Kinh, viên Thua - phủ, viên Đại-lý và Phó - tổng chia phe nhau đến xét mấy nhà này:

1) Nhà Cai điểm hội buôn Hưng-nghiep-biệt-xi.

2) Nhà ông Phan-Thánh (cửa P. q. giáo).

3) Nhà ông Phạm-Lê (người làm viên hòa-xa).

4) Nhà ông Đỗ-Cánh.

5) Nhà Hòa-Hưng.

6) Nhà ông Trần-Chương (Thư-ký chỉ điểm Hưng-nghiep-biệt-xi).

Ông Phạm - Lê và ông Trần-Chương bị bắt, hiện còn giam tại tỉnh.

R5 chuyện lại cảo.

KONTUM

Kiến sao không xử

Tên Võ Kế lý trưởng làng Hoi-thương vì p. a. thâu (ai lãnh bài chỉ phải nộp cho và \$320 mới được lãnh) và làm nhiều dâm ư hiếp cho dân, nên cách một tháng nay báo lý và dân có phát đơn kiện tại viên Bang-lá và tòa Đại-lý Pleiku, nhưng chưa thấy xử ra sao. Ngày mồng một 1'áng 7 ta đã kèn quan Đạo mà tới nay cũng chưa thấy xử.

Cái nạn phủ thâu và bán bài chỉ ở xứ ta không phải là ít, thế mà dân có kèn thì cũng chẳng có hiệu quả gì. Nghĩ có thiệt thòi không?

S. B.

BẮC-KY

HANOI

Đại hội đồng thường niên của viện Dân-biểu Bắc-ký

Đến ngày 24 septembre 1929, viện Nhân-dân Đại-biểu Bắc-ký sẽ họp Đại-hội đồng thường niên tại hội quán hội Khai-tri-tiến-đức, phố hàng Trống.

CAO-BANG

Sự thiệt thòi riêng của dân châu Quảng-Uyển

Ở miền thượng du (Cao-bang) có lẽ phải di phu (đạp đá rải đường); ai làm xong 12 (thước) đá thì được 1\$80. Người khỏe làm ít ra cũng ba tuần lễ, người yếu thì một tháng. Ở 1 làm một tháng được 1\$80, hồi ăn cháo phồng có đủ không? Cái kiếp dân đen nặng nề đến đây, suốt ngày giòng già ngồi ở vệ đường, gạo đơm cơm gói, của nhà mang đi, người có còn khá, kẻ nghèo vay công lĩnh nợ, ruộng làm một năm, đang khi cấy gặt cũng phải bỏ mà đi, mùa màng hư hỏng không sao khỏi chết đói. Thật là khổ sở. Dân đi vào kèn quan Tỉnh, nhưng không thấy xét xử ra sao.

Giao tháng Avril quan Thông-sứ Robin đi kinh lý, dân Thạch - làm làm đơn kêu, ngài thương tình dân nên có ra lệnh: Nếu ai di phu thì được 0\$30 một ngày, cũng như làm thuê. Cái lệnh đó có lẽ dân chỉ riêng dân châu Thạch-lam được hưởng hay sao?

Dân lại cảo

AI-LAO

MINE BONENG

Cái nạn của dân nghèo

Boneng ở trong hạt Phonhion xa 100kilomètres thuộc về tỉnh Thakhek, ngày 24 tháng 8 tây khi 7 giờ có xảy ra một cái nạn rất ghê. Trong bọn dân nghèo lên học máy ở Boneng có tên Bông là một người lính, ngày trước có sang Pháp giúp việc trong khi Âu chiến, sau

MỚI ĐƯỢC PHÉP MỞ MỘT TRƯỜNG TƯ-THỰC CHUNG-ANH HỌC-HIỆU - HUẾ

Chúng tôi mới được phép Chính-phủ cho mở một học-hiệu tại Huế gồm những lớp tiểu-học (cours primaires) và lớp bồi-tập (cours de perfectionnement). Chính-phủ lại có hứa rằng qua một năm thí-nghiệm thì chúng tôi có thể xin phép mở thêm ban cao-đẳng tiểu-học (cours primaires supérieurs). Sang năm chúng tôi sẽ hỏi các lớp ban cao-đẳng tiểu-học và nhà ký-tác (pensionnat) cho học-sinh ở xa.

Chúng tôi định: 1) Ngày khai giảng vào ngày 16 Septembre 1929

lớp dự-bị (cours préparatoire)	2,000
lớp sơ-đẳng (cours élémentaire)	2,00
II) Học-phí	
lớp nhì (cours moyen)	2,80
lớp nhứt (cours supérieur)	3,00
lớp bồi-tập (cours de perfectionnement)	3,50

III) Rước thầy dạy đều là cựu học-sinh lớp tam từ niên trở lên có rước thầy có bằng-cấp cao-đẳng sư-phạm (professeur).

Nên chú ý. - Những ngài gửi thư xin dạy, ngài được ngài không, chúng tôi đều có trả lời cả. Nay chúng tôi đã mở trường dạy rồi. - Ông nào muốn bồi dưỡng hoặc muốn xin học, xin mời đến học hiệu Chung-Anh gần mấy điện và tư viện Redemptoriste. Ngài nào ở xa xin gửi thư cho:

Monsieur - le Directeur de l'Institution CHUNG-ANH - HUẾ

Bốn chục qua-linh Tầu và 20 người biệt sự đương Trung-Đông phải tặc-dạ, kẻ chết, người bị trọng-thương. Sáng mai ngày 8, phi-cơ Nga lại ném tạc-dạ xuống nhà ga Mallog, ở phía tây Bạch-nhĩ-gia-bồ. Ở trên sông Tàng-hoa có quân Tầu trên-tho, chiến-hạm Nga chờ nhiều súng đại-bác đến cường-nhập.

Tin Cáp-nhĩ-tân nói rằng về vụ xang-dội ở Bạch-nhĩ-gia-bồ, tức là 50 người bị thương và chết. Hiện nay sự vụ cục Hội-dồng quân-lý đương Trung-Đông đã dời đến nhà ga Mallog, cách Bạch-nhĩ-gia-bồ 50 ki-lô-mét.

Thái độ Nga. Mới rồi, ông Rikoff (chủ-tịch nhiệm dân Ủy-viên-hội của chính-phủ Xích-Ng) diễn-thuyết ở nhà Quân-quan học-hiệu ở - tư-khoa. Ông tự thuật tình-hình giao-tiếp của Nga với các nước tư-bản, có nói rằng có lẽ rồi đây, cuộc xang-dội Trung-Nga sẽ gây nên chiến-tranh. Kết-luận, ông khuyến-kích các vị quân-quan thanh-niên của quân-đội Xích-sắc nên dự-bị sẵn sàng cho đối-phó.

Điền kiện giảng hòa của Mạc-tu-Khoa. - Tin điện Thượng-hải nói rằng: Đại-sứ hai nước Trung-Nga ở Đức, đang nhau trao đổi ý-kiến, rồi gửi điện trình về bản-Quốc, vì thế chính-phủ Mạc-tu-Khoa khai kỳ hội-nghị ngoại-giao, kết-quả như sau này:

1 - Các nhượng-cổ-phần đương Trung-đông 4.000 vạn đồng cho Trung-hoa. Trung-hoa phải chịu trách-nhiệm bảo-hộ các eo-toàn cả toàn-lộ về con đường sắt.

2 - Chức Cục-trưởng quyết không chịu nhượng bộ cho người Trung-hoa.

3 - Các Nga-khẩu ở Tầu, sau khi thả ra, được hưởng-tại pháp-quyết bảo-hộ, Tầu không được khấp vào tội tuyền-truyền cộng-sản.

4 - Hai việc hoạt-động tuyền-truyền cộng-sản theo đường Trung-Đông

5 - Các chiến-tho theo Trung-Nga hiệp-định năm 1921 không canh-cải.

6 - Chính-phủ sẽ phái Khẩu-liệt-tư-Đôn, cùng với Đốc-phó-liệt-Phu qua Đức làm toan-quyền đại-biểu, nay mai khai-trinh.

Ý kiến Nhật bản. - Bộ Quân-sự Nhật phát hiện một bản công-văn về vụ Trung-Nga xang-dội; đại-thái nói trong khi đối-chính theo điều-định thì xang-dội xảy ra luôn. Tuy vậy, thái-độ Tầu không được kiên-quyết, vì hiện nay Tuyền-giới-Thạch-chải - Uch chính-phủ Nam-kinh không còn chút oai-danh gì nữa, còn Phụng-thiên cũng biết mình không thể hy-vọng vào Trung-hoa làm hậu-thần cho vững vàng được.

Đảng Cộng-sản bị bắt

Có tin Tầm - đương cho biết rằng vừa rồi, ở Cáp-nhĩ-Tân, chính-phủ Tầu bắt 250 đảng viên Cộng-sản Nga, và tình-hình tù-nhân Nga, theo lời Mổ-vấn-Lâm báo-cáo thì hiện số-mục những người bị giam ở Giang-bắc có đến 1.000, họ được chính-phủ Tầu đại-thái rất khoan-huân, ngày ngày đều có bánh mì, dưa

vào và cà-phê cho họ ăn đủ cả. Người ta nói họ với cách Nga đại-thái Hoa-khẩu thì khác nhau hẳn.

Trung-Bộ hiệp-định

Bộ ngoại-giao Nam-kinh mới phát biên bản hiệp-định Trung-Bộ, về việc thu-hồi tô-giới Kỳ ở Thiểm-tân. Hiệp-định ký-ký, ngày 31 Août, định rằng chính-phủ Nam-kinh sẽ giao khu vực này về cho các nhà có bất-động sản ở Tô-giới.

Trị ngoại pháp-quyền

Theo tin thông-tấn-xã Tầu, bộ-trưởng bộ ngoại-giao chính-phủ Quốc-dân mới chuyển-đề cho chính phủ Mỹ một bản sơ-diệp, phác-dáp lại bản công-văn của Mỹ về trị ngoại pháp-quyền. Trong sơ-diệp ấy, chính phủ Nam-kinh tuyên-bố rằng họ Mỹ có chịu thu hồi pháp-quyền thì Nam-kinh mới nhận bảo hộ tính mệnh và quyền lợi của kiều dân Mỹ ở Trung-hoa.

Sơ-đoàn Pháp cũng đã nhận được một bản sơ-diệp của Quốc-phủ, về trị ngoại pháp-quyền. Quốc-phủ vẫn định rằng thủ-lộ chính-trị và pháp-quyết hiện hành ở Trung-hoa khác hẳn với hồi trước, vì chính phủ Pháp đã phóng khí-lực cả quyền lợi Pháp ở Thổ Nhĩ Kỳ thì bây giờ đối với Trung-Pháp cũng phải nhận việc phải chỉ trị ngoại pháp-quyền mới phải. Sau hết bản sơ-diệp có nói rằng phần nhiều liệt-quốc đã chịu bỏ đề-quyền họ bắt đầu từ Janvier 1930 sắp đi, và yêu cầu chính phủ mở cuộc đàm-phán để ổn định những điều kiện thủ-lộ trị ngoại pháp-quyền.

Các nhà đương cục đối với bất-động sản của người ngoại-quốc

Ở Hán-khẩu, bọn cư lý tăng công cho sở Tài-chính bắt đầu đánh phá những sở kiến-trúc của công ty Hàng hải ở Butterfield Swire và vị trí ở gần đường hẻm (áo), và không thông cáo cho các nhà địa chủ biết. Những sở kiến-trúc ấy, sở thì chính phủ công các nhà địa chủ điền địa mà chưa nộp, song vì những điều kiện của sở Tài-chính định ra bắt lợi cho bọn địa chủ quá nên họ không nhận. Nay các nhà đương cục Tầu việc có mở một con đường đi ngang đó, nên họ lệnh đánh phá các sở kiến-trúc đi.

Công sự đoàn các nước rất lấy làm bất-mãn về vụ này, nhất là trong thì chính-phủ Nam-kinh cực lực phản đối trị ngoại pháp-quyền. Họ mong sao nay mai, Quốc-phủ sẽ lấy lý-càng công sự Anh và bồi-thường cho các nhà bị thiệt-hại.

Tin báo

Có báo to, ở độ 160 hải-lý về phía Đông. Đông-bắc Tourane, thời heo khoảng giữa hướng tây và Tây-Tây bắc, đi ngang ven bờ Trung-kỳ (vào khoảng Tây-bắc Tourane) và phía nam vịnh Bắc-ký.

光 大 散 積 疳

GAM TÍCH TÁN

DAI QUANG DUOC PHONG CHOLON HANOI

CAM TÍCH TÁN

(Thuốc bột sán lãi hiệu con BƯM BƯM)

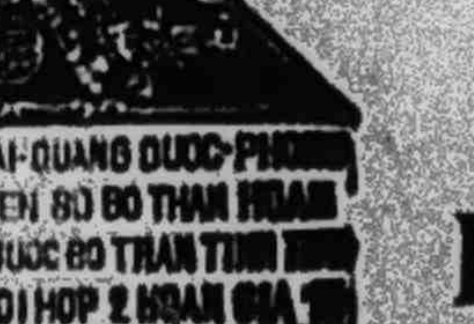
Xét trong 15 thường trẻ em khi biết đi biết chạy thì hay ăn bậy, tránh sao khỏi bệnh này bệnh kia nhưng thường lại hay sinh sán lãi, nước da vàng, ốm yếu, bụng nổi gân, hay đau bụng mà không nổi ngày, làm biến ăn, hoặc ăn nhiều quá mà không biết no, hoặc tiêu ra bọt, kỳ rở rắng là bệnh Cam-tích, nếu dùng thuốc không hay đã lên tiền mà lại hại cho trẻ em nữa.

Bên được phòng không nề nhát công mọn, nên mới ra công tìm kiếm nơi các miền danh-sơn bên Trung-quốc, chỗ tuyền-ra và thí-nghiệm đã làm phân mới thành được thuốc cam-tích này rất nên kiến hiệu, qui ông qui bà có em cháu nên có các bệnh nói trên đây thì nên cho nó ăn, đến mà không bệnh thì càng bổ ích. Mỗi gói giá là 0\$10

NAM-TRUNG-BẮC CAO-MIÊN và LEO xứ nào cũng có bán và có quyền sách-thuộc để cho không.

DAI-QUANG-DUOC-PHONG 46Đại-lý Tông-Độc-Phường CHOLON (Namky) 47 Phố hàng Đường HANOI (Bắcky)

YÊU-SO BỒ THẬN HOÀN

Mỗi hộp 1\$00, 12 hộp 10\$00

Nếu quý vị thấy đau lưng, mỏi gối, từ chỉ mỏi mệt, không muốn ăn uống, lâu ngày không có con, không muốn gần gũi, hoặc là ăn nằm với đàn bà không được như vợ nguyên, tình khi lỏng và mau ra, ban đêm thường hay đi đại một, kỳ là chừng bại thộn rờ rắng. Hãy mau dùng thử YÊU-SO BỒ THẬN HOÀN hiệu BƯM-BƯM thì thấy hiệu nghiệm liền.

Kể rằng Brand đương đi như
một kinh sĩ đến bang (Nédratort
économique) gần Đại quốc Áo-châu
được nhiều nước tôn trọng, Hồn sau
mỗi đại biểu 27 nước đến dự yến, đã
co-hội hòa-luân về địa an ổn. Kết-quả
đại-biểu của nước sẽ lấy làm ngạc-nhiên
thuyết-minh cho làm can cơ, mà trước
chủ ý biến chiến-phủ minh rồi báo cáo
lại cho Q. T. L. M. Ngạc - giao nhân đại
ủy-viên, một Nạn cơ điển cho Q. T. L.
M biết rằng đối với Đại An Brand, Ng
không tin - thành và trong cuộc kinh
chấn - dân Âu-Mỹ, Ng sẽ giữ thái độ
trung-lập; lại nói Ng không biết gì cả
Quốc-ai Pháp-dịch, Nhật-ai; Laïyoai già
Không biết hội-ai; Nhật-ai; đây
đại-biểu Hạng-gia lại tin phần đó như
đều không can liên-ai. Vác-ay, lại
nói tin được ông chủ thuyết-hại quả đã
về chiến-phủ Hạng-gia lại tin lên lại
không can; thủ-lưu minh.

BẢN {
Thư thuyết, sách học
Nhật báo
Giấy báo
Các nhà trường muốn mua
sách bản, xin viết thư thương lượng
với :
M. NGUYỄN-PHÚ-KY
propriétaire de la librairie Tam-k
Avenue Maréchal Foch VINH

P. 8. — Tiểu học có bản đồ các miền thuốc sống, thuốc chín, sao, đơm, hoàn tán, và làm đượi cho các nhà thuốc có danh trong cõi A-Bang, lại có trữ bản thuốc «Tứ Ngạc Liên» (HANOI) của người Annam chế tạo ra, rất hiệu nghiệm. Trong tiệm sản có dành-y coi mạch bắt thuốc, tiễn cho chư quý vị trong nhà của ông.

標 牢 宏 叢
 註冊商標
 鴛鴦為記
 商 標
 圖 冊

宏發京烟各省大商埠均有代售

N° 119-128 rue Catinat SAIGON

Sáo rệp làm bằng tre
xấu cườm đủ màu để
đóng làm màn cửa.
Giá mỗi thước
vuôn (m2) 3350.
làm từ 10
thước vuôn
sắp lên
giá bán
Quí ông
Quí bà muốn
làm bề ngăn
và bề đặt bàn
nhiên, xin viết thư
thương lượng với ông
LÝ XUÂN-HÒA ĐƯỜNG
Đổ - Hưu - Vĩ **TOURNAIS**

11/11/1964

Có ba thứ thuốc hay, đã giúp được nhiều bệnh mạnh nên gọi là TAM-THÀNH-ĐƯỢC

1 Thân hiệu là Đại Hoàn, Kinh cáo đồng bào ai mất bình an là họ
 ruột như mỗi cách thể nào mau mau gọi thư đến báo biết TẠO-KHON-DUONG
 Hào-môn hiệp lý, thuốc trư tử mà uống thì ai được mệnh giải, là mỗi hộp
 1000 vì như cứu nhân độ thế mau mau mua và vận đi bình th, lập tức về
 địa chỉ nhà TẠO-KHON-DUONG lòng gọi thuốc cho bệnh

Quyết • Bết thục Ngôn •
 2. Sĩ lao bỏ tận hoàn, là thế bỏ tình thân cho qui ông qui thầy, qui học
 sinh bỏ phải trở ra, hoặc đi tình một mối bỏ ra giữ tri. Là một hợp 1800
 3. Diên kinh bệnh cải hoàn, Quê, qui bỏ dòng bỏ huyết diên kinh
 và trở bệnh cải họ trở này năm, hết cái ruột, hết nhưe mối, đang từ bệnh ra
 thốn lại hợp đôi hợp 1800.

Đền hiện có chữ **KO-THUC-DIA** (còn chứng thư con) **LƯC-CUAI-MIAU** còn
tự thưng hàng, số lần 2, hoặc được thêm mà "dùng bả" mới trong khi 1900.
Thầy qui vị dâng bả 3 lần trước mặt thầy, bả là một chiếc áo trắng
phong vĩ tinh chế; **THIÊN** qui CỎ, qui Thầy dùng má bả đường thì ai được
hương cồng qui thì thấy linh nghiệm chừng nào.

(Chữ viết tay của ông Nguyễn Văn Năm)

M. TRƯƠNG MINH Y Directeur **TÀO-NHON-DUÔNG,**
N° 4 Rue de la Gare **HOC-MON (GIA-ĐÌNH)**
Qui agit et mène de tête toutes choses, et a sous sa main les plus habiles et les plus expérimentés.
votre bien. **Mais pour tout dire, et pour tout dire, et pour tout dire.**

Thành tựu nước nhà Đông-Bao Huý có?

co danh-động hoạt mà thôi.